

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра загальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ
ТА ПРАКТИКУМ З ПСИХОЛОГІЇ
(Пізнавальні процеси)**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

галузь знань 05 –соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва)

спеціальність 053 психологія

освітньо-професійна програма психологія

(шифр і назва)

вид дисципліни нормативна

(обов'язкова /за вибором)

факультет психології

2019 / 2020 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології

“ _____ ” _____ 20____ року, протокол № _____

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд.психол.наук, доцент Невосенна О.А.

Програму схвалено на засіданні кафедри загальної психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20____ року № _____

Завідувач кафедри загальної психології

_____
(підпис)

В.О.Олефір

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією факультету психології

Протокол від “ _____ ” _____ 20____ року № _____

Голова методичної комісії факультету психології

_____
(підпис)

Ю.А.Гімасва

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Експериментальна психологія та практикум з психології (Пізнавальні процеси)» складена відповідно до освітньої програми підготовки вищої освіти перший (бакалаврський) спеціальності 053 психологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є вивчення основних характеристик уваги, пам'яті, мислення та методів дослідження вищезначених процесів, розгляд питань, пов'язаних з інтеграцією пізнавальної сфери особистості, функціонування цієї системи, її розвитку.

Основу елементів бази знань дисципліни складають категорії та поняття, що розкривають психологічну сутність пізнавальних процесів на підставі вивчення їх якостей, закономірностей розвитку та існування за допомогою основних методів дослідження.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є ознайомлення студентів із психологічними методами дослідження та характеристиками уваги, пам'яті, мислення, інтелекту, опанування цими методами під час проведення лабораторних занять, при виконанні самостійної роботи студента.

Компетентності:

- здатність застосовувати знання з методів дослідження пізнавальної діяльності людини на практиці;
- оволодіння знаннями з експериментальної психології пізнавальних процесів та розуміння їх застосування в професійній діяльності;
- здатність критично мислити та генерувати нові ідеї та гіпотеза для власних експериментальних досліджень;
- здатність оперувати категоріями та поняттями експериментальної психології;
- здатність до розуміння причин когнітивної поведінки та діяльності;
- здатність до застосування валідних та надійних методів та методик дослідження пізнавальної діяльності при організації власних досліджень;
- здатність до професійного самовдосконалення.

1.3. Кількість кредитів - 6

1.4. Загальна кількість годин – 180 (денна форма навчання)
- 180 (заочна форма навчання)

1.5. Характеристика навчальної дисципліни
Нормативна / за вибором

Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
16 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
год.	год.
Лабораторні заняття	
32 год.	12 год.
Самостійна робота	
132 год.	164 год.
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

1. Ідентифікувати психологічні проблеми пізнавальної сфери та пропонувати шляхи їх вирішення.
2. Формулювати мету та завдання дослідження пізнавальних процесів, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.
3. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів, формулювати аргументовано висновки.
4. Письмово та усно презентувати результати власних досліджень.
5. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, отстоювати власну позицію.
6. Взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим.
7. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Експериментальна психологія як галузь прикладних досліджень в психології.

Тема 1. Основні ознаки наукового експериментального дослідження.
 Поняття про експериментальну психологію пізнавальних процесів. Наукове експериментальне дослідження та його основні ознаки: встановлення наукової проблеми, висунення гіпотези, формулювання мети та завдань дослідження, етапність проведення експерименту. Структура методів експериментальної

психології за Б.Г.Ананьєвим: організаційні методи, емпіричні методи, методи обробки результатів спостереження та експерименту, інтерпретаційні методи.

Тема 2. *Основні вимоги до методів та методик експериментальної психології.*

Верифікація та операціоналізація – основні вимоги що до експериментального дослідження. Критерії валідності метода. Надійність метода та засоби її встановлення. Точність та однозначність методики. Експериментальне спілкування. Експериментатор та досліджуваний: їх місце та роль в експерименті; вплив на результати дослідження.

Розділ 2. Методи вивчення уваги та пам'яті.

Тема 3. *Поняття, основні характеристики та властивості уваги.*

Центральний механізм уваги. Увага як контроль сприйняття. Об'єктивні та суб'єктивні фактори уважливих дій. Характеристики уваги. Предметність уваги та її фіксований обсяг. Стійкість. Концентрація та абсорбція: порівняння понять. Розподілення. Показники та умови переведення уваги. Розсіяність, її види, причини розсіяних дій. Феномени уваги.

Тема 4. *Шляхи розвитку уваги.*

Значення уваги в діяльності людини. Засоби управління увагою. Фактори, що знижують або підвищують рівень уваги. Розвиток уваги від мимовільної до довільної. Після довільна увага.

Тема 5. *Основні питання експериментальної психології пам'яті.*

Механізми вивчення пам'яті: фізіологічний, біологічний, психологічний. Генезис акту пам'яті. Дослідження А.Н.Леонтьєва. Основні характеристики пам'яті: зміст, обсяг, точність, готовність, стійкість та проблема методів їх дослідження. Суб'єктивні та об'єктивні фактори мнемічних дій.

Тема 6. *Типологія пам'яті. Феномени пам'яті.*

Типологія пам'яті за Г.П.Зінченко. Аспекти вивчення видів пам'яті: генетичний, модальний. Параметри часу та пам'ять. Цільовий аспект: фактори продуктивності мимовільного та довільного запам'ятовування.

Позиційний ефект (ефект краю). Ефект фон Ресторффа (ізолюваного символу). Ефект перерваної дії Зейгарнік. Ефекти інтерференції та ремінісценції. Мнемотехнічні засоби управління пам'яттю: метод місць, річових опосередників,

групування. Довільні засоби: розподілення вправ, мотиваційні фактори, емоційна насиченість інформації та її вплив на процес запам'ятовування. Пам'ять і досвід. Пам'ять і особистість.

Розділ 3. Основні питання експериментального вивчення мислення та інтелекту.

Тема 7. *Поняття та основні методи дослідження мислення.*

Мислення як узагальнення та опосередкування інформації. Основні етапи формування понятійного мислення та методи дослідження допонятійного та понятійного мислення (Ж.Піаже, Л.С.Виготський).

Стадії розумового процесу. Проблемна ситуація. Переформування завдань. Висунення гіпотез. Перевірка гіпотез. Варіанти рішення проблемних ситуацій. Стратегії рішення за Дж.Брунером.

Тема 8. *Основи тестування мислення та інтелекту.*

Класичні методи вивчення мислення. Метод вільних та ланцюгових асоціацій. Методи вивчення характеристик мислення: гнучкість, глибина, самостійність. Інсайт та творче мислення. Поняття про креативність. Методи виміру інтелекту: історія питання, тести інтелекту. Коефіцієнт інтелекту. Фактори, що обумовлюють інтелект.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Експериментальна психологія як галузь прикладних досліджень в психології												
Тема 1. Основні ознаки наукового експериментального дослідження	6	2		-		4	6	-		-		6
Тема 2. Основні вимоги до методів та методик експериментальної психології	4	2		-		2	11	-		-		10
Разом за розділом 1	10	4		-		6	17	-		-		16
Розділ 2. Методи вивчення уваги та пам'яті												
Тема 3. Поняття, основні характеристики та	28	2		4		22	27	1		2		25

власти- вості уваги											
Тема 4. Шляхи розвитку уваги	20	2	4	14	27	1	2			25	
Тема 5. Основні питання експериментальної психології пам'яті	30	2	4	24	30	1	3			26	
Тема 6. Типологія пам'яті. Феномени пам'яті	20	2	6	12	30	1	3			32	
Разом за розділом 2	98	8	18	72	120	4	10			108	
Розділ 3. Основні питання експериментального вивчення мислення та інтелекту											
Тема 7. Поняття та основні методи дослідження мислення	26	2	4	20	21	-	2			18	
Тема 8. Основи тестування мислення та інтелекту	46	2	10	34	22	-	-			22	
Разом за розділом 3	72	4	14	54	43	-	2			40	
Усього годин за дисципліною	180	16	32	132	180	4	12			164	

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кільк. годин	
		денна	заочна
1	Вивчення стійкості, концентрації та розподілення уваги методом коректурної проби Бурдона-Анфімова	4	2
2	Методи вивчення виміру перемикування уваги (Метод Кріпеліна. Метод Шульте.)	4	2
3	Класичні методи дослідження процесу відтворення ізольованих елементів (метод однократного пред'явлення, метод заучування, метод вирівнювання при заучуванні).	2	2
4	Класичні методи тестування пам'яті. (Метод збереження. Метод упізнавання.)	2	1
5	Класичні методи вивчення зв'язку елементів матеріалу в пам'яті. (Метод парних асоціацій, метод антиципації. Метод реконструкції).	2	1
6	Класичні та сучасні методи виміру короткочасної пам'яті. (Метод Джекобса. Метод відсутнього елемента. Метод угадування).	2	1
7	Дослідження мимовільного запам'ятовування. Експерименти П.І.Зінченка.	2	1
8	Вивчення структури інтелекту за тестом Амтхауера (TSD).	8	-
9	Вивчення невербального інтелекту за тестом Равена.	2	-
10	Методи вивчення мислення. Вільний асоціативний експеримент.	2	1

	Ланцюговий асоціативний експеримент.		
11	Етапи розумового процесу. Методи вивчення характеристик та якостей розуму.	2	1
	Разом	32	12

5. Самостійна робота

Самостійна робота (СР) з курсу являє собою комплекс завдань як теоретичного так і практичного спрямування, які виконуються без посередньої участі викладача. В процесі викладання дисципліни використовуються наступні форми самостійної роботи.

В межах теоретичного спрямування СР дозволяє повторити питання, засвоєне на лекціях, та самостійно ознайомитись з матеріалом (насамперед для студентів, які навчаються на заочному відділенні); поглибити засвоєння теоретичного матеріалу на рівні «відтворення» та «розуміння».

В якості методів самостійного опрацювання теоретичного матеріалу виступають: робота з навчальною літературою, за конспектами лекцій, конспектування.

СР практичного спрямування має за мету формування і розвиток практичних вмінь, підготовку до практичних занять та засвоєння навчального матеріалу на рівні «застосування» та «створення». СР практичного спрямування організована в таких методах: робота під вправу, аналіз ситуації, проведення практичного заняття, проведення самостійної практичної роботи (наукового дослідження) з групою випробовуваних (3 особи).

№ з/п	Назва роботи	Кільк. годин	
		денна	заочна
1	Підготовка до лекцій (за темами 1,2,3)	18	46
2	Підготовка до роботи на лабораторному занятті (за темами 2 та 3).	64	48
3	Підготовка та проведення самостійного експериментального дослідження за методом вивчення уваги, пам'яті, мислення, інтелекту (за темами 2 та 3). Написання звіту.	50	62
	Разом	132	164

На кожному лабораторному занятті викладач перевіряє результати виконання експериментального методу, запис повного опису мети, завдань, процедури, обробки результатів експерименту, складання таблиць, графіків(якщо необхідно), аналіз оброблених результатів.

6. Методи навчання

Засвоєння матеріалу з курсу «Експериментальна психологія» включає послідовне засвоєння чотирьох рівнів: відтворення, розуміння, використання,

створення. Формування цих рівнів забезпечується на лекційних та лабораторних заняттях, в ході виконання самостійної письмової роботи, яка носить дослідницький характер.

Теоретичний блок курсу (лекції) має забезпечити засвоєння понять, термінів, категорій експериментальної психології пізнавальних процесів.

Практичний блок сформувати вміння та навички експериментатора-дослідника під час опанування методами вивчення пізнавальних процесів та інтелекту, що сприяє формуванню майбутнього фахівця.

Протягом навчання використовуються такі методи навчання як лекції, проблемні лекції, лабораторні заняття, активні методи: парна робота, експерес-контроль.

7. Методи контролю

Контроль та оцінювання дисципліни проводиться за рейтинговою системою.

Об'єктами поточного контролю знань студентів є:

- систематичність відвідування лекцій;
- систематичність відвідування та підготовки і роботи на лабораторному занятті;
- виконання завдань для самостійної роботи теоретичного та практичного спрямування;
- самостійне виконання практичної роботи за методами, що розглядаються на лабораторних заняттях;
- виконання контрольної роботи в процесі поточного модульного контролю.

Оцінювання якості роботи та дій студентів під час засвоєння дисципліни проводиться з урахуванням складності та якості виконання завдань. За мінімальну кількість балів береться найпростіші завдання, які не вимагають значних зусиль для виконання з боку студента.

Завдання	Максимальна оцінка(в балах)	
	денна	заочна
Підготовка та присутність на лекціях (для заочної форми) на лабораторних заняттях (для денної та заочної форми навчання)	35	25
Підготовка та проведення самостійної роботи за методами вивчення уваги, пам'яті, мислення, інтелекту. Написання звіту.	25	30

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Денна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума
Розділ 1		Розділ 2					Розділ 3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
-	-	8	8	12	10	8	5	9		

Заочна форма навчання

Поточне тестування та самостійна робота									Підсумковий семестровий контроль (екзамен)	Сума
Розділ 1		Розділ 2					Розділ 3			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	к/р	40	100
-	-	10	10	14	14	5	7	30		

Форми контролю навчальних здобутків та критерії оцінювання тем розділів

Тема	Форма контролю	Критерії оцінювання в балах	
		денна	Заочна
	Розділ 1		
T1	Самостійна підготовка до лекцій	-	-
T2	Самостійна підготовка до лекцій	-	-
	Разом за розділом	-	-
	Розділ 2		
T3	Присутність на лекціях	-	1
	Робота на лабораторному занятті	4	2
	Підготовка та виконання практичної роботи	4	7
T4	Присутність на лекціях	-	1
	Робота на лабораторному занятті	4	2
	Підготовка та виконання практичної роботи	4	7
T5	Присутність на лекціях	-	1
	Робота на лабораторному занятті	8	6
	Підготовка та виконання практичної роботи	4	7

T6	Присутність на лекціях	-	1
	Робота на лабораторному занятті	6	6
	Підготовка та виконання практичної роботи	4	7
T7	Присутність на лекції	4	7
	Робота на лабораторному занятті	4	4
	Підготовка та виконання практичної роботи	4	-
	Разом за розділом	46	53
	Розділ 3		
T8	Присутність на лекціях	-	1
	Робота на лабораторному занятті	4	4
	Підготовка та виконання практичної роботи	1	2
T9	Робота на лабораторному занятті	5	-
	Підготовка та виконання практичної роботи	4	-
	Разом за розділом	14	7
	Разом за дисципліною	60	60

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

Розділ 1. Вважати зарахованим, якщо студенти денної форми навчання під час проведення поточного контролю (завдання чи питання контрольної роботи) отримують 2б (маж). Для заочної форми навчання розділ 1 не оцінюється.

Розділ 2. Вважати зарахованим, якщо студент виконує передбачені розділом види роботи, а саме *для денної форми навчання:*

- працює під час проведення лабораторного заняття (має повний запис процедури експерименту, етапів обробки результатів, аналіз результатів,

письмові відповіді на запитання (якщо це необхідно або передбачено методикою). Оцінка за даний вид роботи складає мах 35б за навчальний семестр;

- поступово виконує самостійну практичну роботу та готує підсумковий звіт, мета якого – узагальнення результатів вивчення уваги та пам'яті як складових пізнавальної сфери особистості (мах 25б).

Для заочної форми навчання:

- присутність на лекціях (мах 1 б);
- робота на лабораторних заняттях з методів вивчення пізнавальних процесів (4б);
- підготовка письмового звіту як узагальнення результатів вивчення пізнавальних процесів (мах 6 б).

Умовою допуску студентів до підсумкового семестрового контролю (екзамен) є обов'язкове представлення звіту з виконання письмової самостійної практичної роботи з методів вивчення пізнавальних процесів (уваги, пам'яті, мислення, інтелекту). Письмовий звіт включає проведення всіх без винятку методів дослідження, які розглядаються на практичних заняттях і пишеться на 3-х досліджуваних. Досліджувані не повинні входити до складу студентської групи. Звіти складаються з 5 розділів:

1. Вступу, в якому надається соціально-демографічний опис випробуваних.

2. 3-х розділів, в яких надаються представлені результати обробки даних за методами вивчення уваги, пам'яті, мислення та інтелекту (для заочної форми навчання методи вивчення інтелекту не включені в підсумковий звіт). В кожному з розділів наприкінці представлення результатів надаються узагальнення результатів за методами вивчення якостей того чи іншого процесу.

3. Звіт-характеристики пізнавальної діяльності досліджуваних (три характеристики). Мета написання цих характеристик – розвиток вмінь щодо узагальнення результатів за методами дослідження пізнавальної діяльності особи. Мах оцінка за письмову самостійну практичну роботу складає 25 балів (для денної форми навчання) та 30 балів (для студентів заочного відділення).

Без такої письмової роботи студент не допускається до складання екзамену.

9. Підсумковий семестровий контроль.

Завданням підсумкового семестрового контролю є перевірка результатів засвоєння студентами програмного матеріалу в цілому, систематизація та узагальнення набутих на лекціях, лабораторних заняттях, в межах виконання самостійної роботи знань та вмінь.

До письмового екзамену входять три питання:

- 1 питання – носить репродуктивний характер, відповідає змісту питань, які передбачені п.11 «робочої програми» (орієнтовні питання до семестрового контролю).

- 2 питання – носить тестовий характер. Студент повинен зробити вибір одного з варіантів відповідей на запитання та належним чином відповідь ретельно обґрунтувати.

- 3 питання – відкрите питання. Відповідь на це запитання завдань заліку можливо, якщо знання студента з дисципліни носять організований та узагальнюючий характер.

Критерії оцінювання на запитання екзаменаційного завдання:

- **1 запитання** – має оцінка 10 балів (для студентів денної та заочної форми навчання);

- студент отримує 8-10 балів за повне розкриття змісту питання, використання термінів та понять на рівні відтворення та наведення прикладів щодо розуміння змісту запитання;

- 5-7 балів – за достатньо повну відповідь, розкриття основного змісту, але допущення деяких негрубих помилок, наведення невідповідних прикладів або їх повну відсутність;

- 0-4 бали – за неповне розкриття змісту, або допущення помилок, схематичність, непослідовність викладання, помилки у використанні термінології;

- **2 запитання** оцінюється має 10 балами (для студентів денної та заочної форми навчання);

- 5-10 балів студент отримує якщо обирає вірну відповідь з переліку, який передбачає тестове запитання, дає ретельний аналіз обраної відповіді, ґрунтуючись на використанні наукової термінології, знаннях щодо процедури дослідження метода чи методики, наведенні відповідних прикладів;

- 1-4 бали отримує студент за вірну відповідь, але відсутність її обґрунтування;

- 0 балів – невірна відповідь.

- **3 запитання** екзамену оцінюється має 20 балами (для студентів денної та заочної форми навчання);

- 10-20 балів отримують студенти, які дають повну відповідь на запитання, ґрунтуючись на науковому підході до розкриття змісту проблеми, що встановлена в завданні, використовують наукову термінологію, залучають знання, отримані в курсах загальної та вікової психології;

- 0-9 балів студент отримує, якщо відповідь не ґрунтується на науковому аналізі проблеми, не використовується наукова термінологія, або допущені помилки в її використанні, відповідь носить схематичний, непослідовний характер.

11. Орієнтовані питання до семестрового контролю

1. Основні ознаки наукового експериментального дослідження.
2. Організаційні методи експериментального дослідження, їх місце в структурі методів Б. Г. Анан'єва.
3. Емпіричні методи, їх характеристика. Методи обробки та інтерпретації даних експерименту та спостереження.
4. Основні вимоги до експериментальних методів. Поняття верифікації та операціоналізації.
5. Критерії валідності, надійність та засоби її встановлення. Точність та однозначність методики.
6. Експериментальне спілкування. Місце досліджуваного в процесі експериментального спілкування.
7. Експериментальне спілкування. Місце експериментатора в процесі експериментального спілкування.
8. Поняття уваги. Центральний механізм уваги.
9. Характеристики уваги. Фактори ефективності уваги.
10. Обсяг уваги. Зв'язок уваги та мотивації.
11. Стійкість уваги та фактори, що на неї впливають.
12. Концентрація та абсорбція уваги.
13. Розподілення та перемикання уваги. Показники та умови перемикання.
14. Неуважність та її види. Реальна та мнима неуважність.
15. Мимовільна та довільна увага, їх загальна характеристика та розвиток.
16. Основні засоби управління увагою. Суб'єктивні та об'єктивні фактори уваги.
17. Загальна характеристика пам'яті та її властивостей. Механізми вивчення.
18. Генетична пам'ять. Роль імпринтингу.
19. Індивідуальна пам'ять. Пам'ять та аспект модальності: моторна, емоційна, образна, символічна пам'ять.
20. Параметр часу та пам'ять: ДП, КП, ОП.
21. Фактори ефективності мимовільного та довільного запам'ятовування.
22. Феномени пам'яті. Історія вивчення.
23. Мнемотехнічні прийоми управління мнемічною діяльністю.

24. Мислення, етапи його розвитку. Інтеріоризація розумового процесу.
25. Допонятійне мислення та його загальна характеристика.
26. Стадії розумового процесу.
27. Основи тестування мислення. Історія питань.
28. Поняття про вербальний та невербальний інтелект. Фактори інтелекту.
29. Тести виміру інтелекту, їх загальна характеристика.
30. Види розумових стратегій та методи їх дослідження.
31. Поняття про цепну та вільну асоціацію.
32. Дослідження мимовільного запам'ятовування в роботі П.І.Зінченко.
33. Класифікація класичних методів дослідження пам'яті.
34. Група методів дослідження ізольованих елементів матеріалу.
35. Тестування пам'яті та методи їх дослідження в класичній психології.
36. Група методів дослідження зв'язку між елементами матеріалу.
37. Класичні методи виміру КП (обсяг КП). Вимоги до складання методик. Число Мюллера.
38. Основні вимоги до експериментального матеріалу при дослідженні пам'яті в класичній психології.
39. Методи дослідження стійкості та концентрації уваги.
40. Методи дослідження перемикання уваги.
41. Інтегральний характер психічної діяльності.

12. Методичне забезпечення

1. Невоенная Е.А. Общий психологический практикум: когнитивные процессы. Учебно-методические рекомендации – Харьков, 2002, - 52с.
2. Невоенна О.А. Експериментальна психологія. Навчально-методичний комплекс для студентів зі спеціальності «Психологія» - Харків, 2007, 15с.

13. Рекомендована література

Базова

1. Анастаси А. Психологическое тестирование. В 2-х т. М., 1982 р.
2. Блейхер В. М., Бурлачук Л. Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. - Киев: Вища школа, 1978, 142 с.
3. Дормашев Ю.Б., Романов В.Я. Психология внимания. М., Тривола, 1999, 332с.
4. Дружинин В.Н. Экспериментальная психология. М.: Питер, 2008, 318 с.
5. Грановская Р. М. Элементы практической психологии. Л., Из-во Лен. ун-та, 1988, 565 с.
6. Зинченко П. И. Непроизвольное запоминание. - Москва - Воронеж, 1996г., 543 с.
7. Зинченко Т. И. Память в экспериментальной и когнитивной психологии. - Питер, 2000, 394 с.

8. Практикум по общей и экспериментальной психологии / под ред А. А. Крылова. - Лен., Из-во Лен.ун-та, 1987, 255 с.
9. Практикум по общей психологии / под ред. А. И. Щербакова - М.: Просвещение, 1990, 286 с.
10. Хрестоматия по психологии. Психология вийманья / под ред. Гиппенрейтер Ю. Б. - М.: ЧеРо, 2001.
11. Хрестоматия по психологии. Психология памяти / под ред. Гиппенрейтер Ю. Б. - М.: ЧеРо, 2001, 715 с.
- 12.** Холодная М.А. Когнитивные стили. – Киев: Вища школа, 1993 г.

Додаток 1.2

Додаток до робочої програми навчальної дисципліни
«Експериментальна психологія та практикум з психології.
Пізнавальні процеси».

Завдання та система оцінювання самостійної роботи для студентів, які перебувають у відрядженні за програмою академічної мобільності.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Термін виконання	Кількість балів	Термін контролю
1	2	3	4	5
1.	Опрацювання матеріалу курсу за рекомендованою літературою (теми, зазначені у розділі «Тематичний план») у вигляді конспектів першоджерел за літературою з розділу «Основна література».	Тема 1-2: 4 тиждень вересня Тема 3-6: 4 тиждень жовтня Тема 7-8: 4 тиждень листопада	Мах 5б Мах 5б Мах 5б	Поточний: Опрацьовані конспекти надсилаються на електронну адресу кафедри загальної психології у вигляді файлу формату Doc (Docx) для оцінювання
2.	Виконання практичних робіт за методиками вивчення пізнавальних процесів за темами практичних занять: Увага (тема 1-2) * Пам'ять (тема 3-7) ** Інтелект (тема 8-11) ***	Тема 1-2: 3 тиждень вересня Тема 3-7: 4 тиждень жовтня Тема 8-11: 3 тиждень листопада	Мах 5б Мах 5б Мах 10б	Поточний: стислий звіт з результатами проведення методик надсилати на електронну адресу кафедри загальної психології у вигляді файлу у форматі Doc (Docx) та надати у паперовому вигляді після закінчення терміну відрядження.
3.	Підготовка та написання звіту-характеристики пізнавальної діяльності за опрацьованими матеріалами практичних робіт.	Друга декада грудня	Мах 25б	Поточний: звіт-характеристика надсилається на електронну пошту кафедри загальної психології у вигляді

				файлу у форматі doc (docx) та надається у паперовому вигляді після повернення з відрядження.

*Увага: 1) Методика «Коректурна спроба» (Бурдона-Анфімова);
2) Методика Крепеліна.

**Пам'ять: 1) Методика дослідження ізольованих елементів інформації (Г.Еббінгауз);
2) Методика заучування (Г.Еббінгауз);
3) Методика збереження (Г.Еббінгауз);
4) Метод дослідження короткочасної пам'яті (Джекобс).

***Інтелект: 1) Тест структури інтелекту Амтхауера;
2) Тест прогресивних матриць Равена.

Критерії оцінювання
з курсу «Експериментальна психологія та практикум з психології»
к.психол.н., доц. Невосної О.А.

Завданням підсумкового семестрового контролю є перевірка результатів засвоєння студентами програмного матеріалу в цілому, систематизація та узагальнення набутих на лекціях, лабораторних заняттях, в межах виконання самостійної роботи знань та вмінь.

До письмового екзамену входять три питання:

- 1 питання – носить репродуктивний характер, відповідає змісту питань, які передбачені п.11 «робочої програми» (орієнтовні питання до семестрового контролю).
- 2 питання – носить тестовий характер. Студент повинен зробити вибір одного з варіантів відповідей на запитання та належним чином відповідь ретельно обґрунтувати.
- 3 питання – відкрите питання. Відповідь на це запитання завдань заліку можливо, якщо знання студента з дисципліни носять організований та узагальнюючий характер.

Критерії оцінювання на запитання екзаменаційного завдання:

- **1 запитання** – мах оцінка 10 балів (для студентів денної та заочної форми навчання);
- студент отримує 8-10 балів за повне розкриття змісту питання, використання термінів та понять на рівні відтворення та наведення прикладів щодо розуміння змісту запитання;
- 5-7 балів – за достатньо повну відповідь, розкриття основного змісту, але допущення деяких негрубих помилок, наведення невідповідних прикладів або їх повну відсутність;
- 0-4 бали – за неповне розкриття змісту, або допущення помилок, схематичність, непослідовність викладання, помилки у використанні термінології;

- **2 запитання** оцінюється мах 10 балами (для студентів денної та заочної форми навчання);
- 5-10 балів студент отримує якщо обирає вірну відповідь з переліку, який передбачає тестове запитання, дає ретельний аналіз обраної відповіді, ґрунтуючись на використанні наукової термінології, знаннях щодо процедури дослідження метода чи методики, наведенні відповідних прикладів;
- 1-4 бали отримує студент за вірну відповідь, але відсутність її обґрунтування;
- 0 балів – невірна відповідь.

- **3 запитання** екзамену оцінюється мах 20 балами (для студентів денної та заочної форми навчання);
- 10-20 балів отримують студенти, які дають повну відповідь на запитання, ґрунтуючись на науковому підході до розкриття змісту проблеми, що встановлена в завданні, використовують наукову термінологію, залучають знання, отримані в курсах загальної та вікової психології;
- 0-9 балів студент отримує, якщо відповідь не ґрунтується на науковому аналізі проблеми, не використовується наукова термінологія, або допущені помилки в її використанні, відповідь носить схематичний, непослідовний характер.